

פורסם בזמן תפס"ן-גחליליות 14

<https://www.hatafsan.com/post/%D7%92%D7%97%D7%9C%D7%99%D7%9C%D7%99%D7%95%D7%9C%D7%93%D7%91%D7%A8-%D7%90%D7%9C-%D7%94%D7%A7%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%AA>

הסגר משפחתי

משפחות, שאלות קריטיות,

הכרוניקה של הלן בונו

אם יש משהו משמח, בתקופה זאת של הפנדמיה המלווה בחרדת מוות, הרי זה מכך שהילדים לא נכנעים לוורוס הקורונה. גם אם הם הנשאים, הוורוס לא עושה להם את הנזק שהוא עושה למבוגרים, במיוחד היותר מבוגרים. אם מאמינים למספרים, ווירוס הקורונה הורג יותר את המבוגרים מאשר את הצעירים. סולם הגילאים מוצא את זכויותיו. יש הבדל עצום בין הדורות. האם זאת תזכורת שימושית? כן ולא, מפני שצעירים רבים חשים עצמם בלתי פגיעים ומתחילת הסגר מסרבים לו, במחשבה שזה לא יגע בהם.

הנוער הינו מאז ומתמיד לא מודע, כך אומרים. שם נמצאת נקודת התורפה שלו או נקודת החוזק, תלוי לאיזה אובייקט כורכים זאת. במה שנוגע למחלה, היא תמיד נראית רחוקה, והתחושה שיש גוף בבריאות מושלמת מערים אפילו על עצם הרעיון של היותך בן תמותה. אך כיום ווירוס הקורונה הראה שהוא יכול להיות מאוד אלים בקרב חלק מהצעירים, ושיש להישמר, בסופו של דבר, בלי קשר לגיל. המקרה של ג'ולי, בת ה-16 מוכיח את התחזית הממשית שלי, היא מתה לאחר שכתבתי את הטקסט הזה¹.

אי הצדק, שמכה בעיוורון, הוא הסימן של ממשי ללא חוק עמו יש לנו עסק כעת. זה מופיע בלוגיקה חסרת רחמים זאת, שלהיות צעיר לא נותן וודאות ולא ערבות ברגעים אלה בהם החיים והמוות קורסים יחדיו, אך את זאת אנו כבר יודעים. ללא ספק ניתן לקרוא שם את האפקט *caput mortuum* של המסמן עליו מדבר לאקאן ב- "מכתב הגנוב", המייצר חור בתוך הסמל².

ההגבלות של הסגר

אנו מתחילים את השבוע השני של הסגר בצרפת. התקשורת מציפה אותנו בעצותיה לגבי האופן הטוב ביותר לשאת את מה שמתרחש במשפחה, בזוג או בהיות לבד. עובדתית, המשפחה צריכה לשאת את המגורים המשותפים לזמן ממושך, להתנהל עם המועקה של כל אחד ואחד, למצוא פתרונות שיסייעו לכבד את זמן העבודה של ההורים וזה של הילדים, שלא לדבר על הארגון ההכרחי הנדרש להכנת ארוחות וחלוקת המרחב המשותף וכיוצא בזה. ההורים לילדים צעירים ממציאים "משמורת חלופית" מיום ליום, כשכל אחד בתורו

¹https://www.lepoint.fr/societe/on-n-aura-jamais-de-reponse-julie-a-16-ans-morte-du-coronavirus-en-france-27-03-2020-2368993_23.php#

² Miller J.-A., « L'orientation lacanienne. Des réponses du réel », cours du 16 novembre 1983, inédit : « C'est ce que Lacan appelle un trou – un trou au niveau du symbole : "un trou s'ouvre que constitue un certain caput mortuum du signifiant" » (citation de Lacan J., « La lettre volée », Écrits, Paris, Seuil, 1966, p. 50).

משגיח על הילדים בזמן שהשני עובד. כשהחיים המקצועיים בבית יש להכפיל את הריכוז מאחר והחיים בבית ללא יציאה יכולים להפוך לסיוט. הפרספקטיבה של הסגר למשך זמן לא מוגבל, עלולה להוביל לפרצי מועקה, זעם, פחד ותשישות.

הסובלימציה היא ללא ספק האופרציה הכי מכילה. ורבים מוצאים בה מפלט: בישול, ציור, מלאכת עשה זאת בעצמך, פיוט, שירה, ריקוד, כתיבה, סידור הבית ובאופן יותר פרוזאי לעשות ספורט "המגן הגדול ביותר של בריאותנו הפיזית והנפשית"

והעצות של התקשורת

התקשורת מסבירה לנו, באמצעות המומחים הכי ידועים, פסיכיאטרים ופסיכותרפיסטים, שאנו בפני מצב ללא תקדים בו המועקה להדבק במחלה מופיע כמו טראומה שהסימפטום העיקרי שלה, התדהמה, פוגם ביכולת לחשוב וגורם להתגבשותו של פחד, זה שמגיח מאירוע שהוא מחוץ-למובן (hors sens) שגורם לטלטלה בוודאויות עליהן כל אחד מאיתנו בנה את עולמו.

למעשה, נוכח ממשי זה, בעל אופי לא צפוי ופולשני, שפרץ לשגרת חיינו, כל סובייקט חייב למצוא פתרון בכדי להסתדר עם האלמנט החדש הזה, אובייקט a לא נראה וכה פולשני, המסתובב ללא ידיעתנו, צורה אמתית של הדבקה בקנה מידה גדול, החודר בעיקר על ידי הפתחים שמשפיעים על הנשימה, האף והפה. הנסיגה ההכרחית מרחיקה אותנו האחד מהשני ומחוללת את *uns-tout-seuls* / *היותנו לחלוטין לבד*, שזה מה שהננו.

המשפחה במובן זה הינה יחידה רגישה במיוחד לאסון הבריאותי הזה מפני שלהורים יש משימה להגן על ילדיהם, ולכן חייבים לקיים את הכללים החדשים הנכפים עליהם כמו גם היגיינה בחיים המשותפים. אך הילדים הקטנים והמתבגרים לא מציבים את אותן הבעיות. הקטנים, נתונים להשגחת הוריהם ולא יכולים אלא לציית לצווים החדשים. לגבי המתבגרים ההגבלה של ההסגר היא קשה מנשוא. "איך להסביר הגבלות אלה למתבגרים?" שאלה לאה סאלמה את סרג' חפץ³ במהלך ראיון בוקר. והוא העלה את עניין ה-"הקרבה" לה המתבגרים חייבים להסכים, להגן על האבות, כאילו זה סוג של תשובה שיעזור להם לקבל על עצמם את ההסגר. באופן כלשהו, להקריב את עצמם בעבור האחר.

נציין שהרעיון הזה נמצא אצל פרויד שקשר את ההקרבה עם הוויתור הדחפי, ובכך כמעט השווה את ההקרבה להגבלה הכרחית של עקרון ההנאה לטובת עקרון המציאות. יש להודות בכך שבכדי להיות ביחד, כל אחד צריך להקריב משהו מההתענגות שלו. עקרון זה מאפשר לקולקטיב להתארגן בכדי לעשות טרנספורמציה של הייצור הרגיל לאובייקטים המוקדשים להצלחת החולים, לתמיכה במטפלים, לעזרה להכי פגיעים. נוכח הממשי, האיווי נכנס לפעולה בשירות סיבה משותפת להישרדות הקבוצה. זאת מלחמה טובה!

המדיטציה מתגלה לעצמה

איש התקשורת כריסטוף אנדרה⁴ הציע גם הוא תמיכה לאוכלוסייה שבהסגר, בהמליצו על יתרונות המדיטציה. כמובן שלזאת יש את הערך, בהיותה תרפיה של ריקון המחשבות המציעה טיפול הדומה מאוד ליצירת "pause" לנפש. אך כאשר יש חשיפת יתר, כפי שקורה היום, לחרדה מהמחלה וממוות, אפשר שנשאל

³<https://www.franceinter.fr/emissions/l-invite-de-7h50/l-invite-de-7h50-19-mars-2020>
⁴<https://www.bfmtv.com/mediaplayer/video/le-medecin-psychiatre-christophe-andre-donne-ses-conseils-pour-gerer-la-peur-du-coronavirus-1232606.html>

את עצמנו איך מייצרים מסלול לשם. ואם המחשבות שלנו יכולות להיות מושהות באמצעות המדיטציה, נשארת עדיין השאלה איך להסתדר עם המחשבות כשהן חוזרות.

למעשה אנו יודעים זאת היטב כאנליטיקאים שהכפייה למחשבה היא הגנה בפני הממשי וכמו כל מחשבת שווה מאפשרת לתחום את החור של הריק שאחדים יכולים להישאב אליו. זה מה שעושה אנליזה, בפרקטיקה של שניים שלושה מפגשים בשבוע, בהם היא מאפשרת ריקון של המחשבות, אך זהו ריקון של מובן שהאוריינטציה שלו מוכוונת על ידי האיווי לדעת, ריקון שפועל לקראת *hystorisation* של החיים הנפשיים שלך. ההתנסות הזאת בדיבור מייצרת סדר ועיבוד סמלי של המחשבות, ומתחת לפני השטח מערערת את ההתענגות תוך מציאת האמצעים לתעל אותה ולטפל בעודפות שלה.

מדובר בעבודה שהיא, כפי שלימדנו פרויד, מאמץ לקרוא הכי קרוב למה שמתרחש. המחשבות, מעצם עובדה זאת, כבר לא נחוות רק כחדירה ותופעות משבשות עם מטען החרדה שלהן, אלא משמשות לשיים את הדבר-*nomimer la chose*, כמו אותו פאצינט שכבר חי בהסגר עקב אבל פתולוגי, שהמשפט שנשא עבורו אפקט של קריאה לפתרון גורלי, "הייתי רוצה שהאדמה תעצור בכדי לרדת", תמצית שיר שנכתב על ידי סרג' גינסבורג ומושר על ידי ג'יין בירקין, מחולל כעת גבול לעצב שלו, מפני שהעולם אכן נעצר. הוא מוצא שהוקל לו, מפני שכבר אינו לבד בהסגר. העולם שבפניו התגונן על ידי הדרתו, כבר לא מאיים עליו. ה-*uns-tout* *seuls* / *היותנו לחלוטין לבד*, שמהווים החברים שלו, חברו אליו. ההסגר לא מדיר אותו יותר. הוא חבר לאחר בחסך ההכרחי של החירות.

באשר לתחזית לגירושין

יש המדברים על מגיפת הגירושין שהגיעה לאחר הסגר בסין וטוענים שלהסתגרות הזאת שתי השלכות בהקשר זה. ברור שלהיות נתון למתח של חיי היומיום המשותפים 24 שעות ביממה יכול להוביל להתמקדות על ההתנהגות של האחד כלפי האחר. מתוכחות לכעסים, מכעסים לעלבונות, מעלבונות לפריקה של כל "מה שהיה על הלב ולא דובר עד כה". המצב יכול להגיע לפיצוץ. הקונפליקטים של הזוגיות – בגידות עבר או אקטואליות, סכסוכים קבועים, איומי פרידה, אלוהולזים, ומגוון התמכרויות אם לדבר רק על הסימפטומים הכי גלויים של האחד והשני – מגיחים מחדש ברגעים אלה שהחיים של כל אחד מוטלים בספק. מפני שהסגר מוביל לרה-אקטואליזציה של העבר בכדי לחשב את העתיד. הזמן הנוכחי המושהה מקבל משמעות שונה יום אחרי יום.

ישנה דה-רגולציה [היפוכה של הסדרה] של הזמניות הכרוכה בעצירת החיים "הנורמליים". אפילו הרעיון של זוג יכול להראות כעת כיחידה דלירנטית, מאחר וכל אחד מגן על פיסת הקרקע שלו, המקום הנרכש או הקובע של האחר, האינטרסים המגדירים שלו או התענגויות שאבדו. בקיצור, הזוג הוא מיקרוקוסמוס בשניים שיכול להיות נפיץ, והיציאה באמצעות גירושין הינה הפתרון הכי נגיש.

נשארת הבדידות

הבדידות היא בקדמת הבמה. התחושה של הלבד יכולה להיות מלווה בחרדת נטישה או להיפך, בתחושה של כליאה מאולצת עקב הרצון של אחר רע. חושבים בעיקר על הקשישים החיים בגפם, שנשללו מהם הביקורים של ילדיהם ונכדיהם. אך יש גם את כל הצורות האחרות של בדידות.

⁵ נאולוגיזם של לאקאן ה"מעמס" על אותה מילה את ההיסטוריוזציה וההיסטוריוזציה
⁶ http://www.frmusique.ru/texts/g/gainsbourg_serje/quoi.htm

הסגר מזמן כל אחד למציאת המרחק הטוב מתחושת הבדידות. כפי שאומר פיליפ לזניה בטקסט המרשים שלו "מהבדידות אל הבידוד"⁷ שם מגוון של ניסוחים מהדהדים את מה שעובר עלינו כעת, בשעה שהוא מדגיש שהבדידות והבידוד הן תופעות שונות: "בכדי להיות מופרד, צריך שיה גבול משותף. יש לנו גבול משותף עם ה**א**חר כאשר אנחנו שרויים בבדידות, בעוד שהבידוד הינו הסירוב לגבול. הבידוד הוא הקיר. אנחנו שרויים בתקופה של היווצרותם של מבודדים, מפני שאף אחד כבר לא יודע היכן מתחילים או היכן מסתיימים הגבולות".

אנחנו לא יודעים היכן מתחילים או היכן מסתיימים הגבולות. ווירוס הקורונה ישנה אולי מודל זה של הגלובליזציה. אבל בין הבידוד לבין הבדידות יש קיר.

⁷. La Sagna P., « De l'isolement à la solitude », La Cause freudienne, n° 66, 2007, p. 43-49.